

305

С НОВЫМ ГОДОМ!

A-1

Куда Київ-54
вул. Чаюва 52 кв. 38

Кому Маняк В. А.

Индекс предприятия связи	и адрес отправителя
<u>315960</u>	<u>Полтавська область</u>
	<u>Глобинський р-н</u>
	<u>м. Глобино-1 в. Заводська 8/у</u>
	<u>Шершніова М. Я.</u>

252054

Пишите индекс предприятия связи места назначения

Ми почали випускати газету "Сільські вісті" з початку цього року. Я знала, що це цікава газета і багато що читала з неї, а не знала, що там пишуть про голод 1933р. І от в номері 2 за Зсінь я прочитала що твориться книга-меморіал "33-й: голод". Ніколи нікуди я не тисала, а як прочитала цю статтю, задала про голод і виникло багачки написати те, що я пам'ятаю.

Мені було тоді 10 років, а голод замай-тався на все життя. Це був голод не чергу неврожай, а іскусний голод, бо жиді ввели "зна-гали". Началося це все страховіття для нашої сім'ї раніше. Мама моя не хотіла в колгосп замисуватися. Батько, було, одведе коня в колгосп і на роботу тиде, а ввечері ^{ввечері} прийде з роботи - ^{суперечкою} спор, іде на другий день батько, забирає коня, випускється з колгоспу. Так було декілька раз. Як у Шолохова в "Піднятий цімні". Мама ^{звизвирши} ввечері свекри і голова колгоспу, а вона було, говорить: "Я своїх дітей і без вашого колгоспу прогодую." А вийшло так, що не могла прогодувати.

То закінчений половець бачити батько поїхав в Крамленук на ^{будови} стірайку елватора. А маму ^{мислячи} напали стали визивати щовечера до уповноваженого по випаці хліба. Нас не було на кого кидати, тільки вона нас сонних / брата на руках, а мене за руку. Уповноважений криже на маму, стукав кулаком по столі - де поховали хліб, давай хліб. А ми, мамі, всім сучаси і так боляча того крикливого дядька.

І от в один день пізньої осені іду я з школи додому, а мене дівчатка старші перестривають і говорять: "Не йди додому, бо в вас все забирають, то ще з тебе платок знімуть" (я була в великому платку). Я прийшла таки додому, то вже все з хати забрали, з горщика все скидали. Мама дала мені чисте відро і говорить: "Укмиє в хлів, бо не буде там і води витягнуть з колодязя." З мамі стягали конурка, турнулі її, штовхали, а вона все не давала того конурка, бо це була єдина в селі тепла одетина. Все одривалася од неї та отиралася, а вони все стягали того конурка, поки мама й обмочилася. Ходив політ наму хату

В нашому котузі один з учасників цього програму Кабак Кузьма. Давала мама гроші сусідському хлопцеві, щоб він на торгах купив нам нам літників, бо не було чим укривтись. Не було на торгах і одного літника - все розібрали між собою. Забрали всю ^{мебелі} мебелі, одягу, хліб, скотину - все вилізли. Все добивалися, де швейна машинка, (а вона була на ремонті в Градизьку). Дуже хотілося їм нашій машинці. Забрали все-^{мають} навіть з-під сестрички-калічки подушки новітні.

Мама тоді ввечері хотіла повісити^и її, а я бігала за нею така, кричала, просила, що на кого вона нас, таких мам, кидав-братик маленький, а сестра-калічка.

Тоді вкладалися спати - ні постелили, ні під голови поклали, ні вкривтись. Принесла мама соломки на ніч, та так ми і спали.

Через деякий час ^{вночі} ночу прийшов додому батько. Дшов нічки ^{взимку} зимою з Кремьчука (Ужк). Тільки ^{роздівся} роздівся та заліз на ніч, як стукотіть у вікно, як б'ють ^{кіот} айдіти ^{кували} коли

- приїде. Прийшли і арештували нашого батька. Я просулася, то хоті побачити батька, а брат мамий став і не дав йому.
- 2 ^{Франц} Біблі пішли ми з братком у сільраду, щоб побачити батька і їсти йому похлеби. Сидить наш батько під арештом, побачив нас - плає, а ми з братом твже в рови. Прийшло начальство, ^{наш старий} поміч тожко, що парторг Томашина, і друзи не то голова колгоспу, не то голова сільради. Тожко не поміч. ^{наш старий} ^{кмира} Визивають батькового брата (він був у колгоспі) і говорять йому, щоб уніє за нас „посівний фронт“, тоді нас приймуть до колгоспу. В нас не було того вносити - все забрали. Оттак ми стали колгоспниками. Ні в хаті, ні в госпударстві нічого не залишилося, тільки 2 пари роблящих рук.
- 2 А який же мій батько був куркуль, як в нього було 3 десятини землі, садик 35 совок. 1 корова, 1 кінь, та 3 дітей. ^{збудова} Построїв нову хату в 1926 році і то друга половина хати стояла не закінчена. Обов батьки трудилися круглий рік. В них не було

часу до церкви ходитъ. Трабуца, було, їх ^{мат} гула,
що вони, як безвірники, раз у ^{рік} Бог в церкву ходитъ —
тільки говіть, що то їх бог покарав, що дитина
каліка, що не дитя ^{світ} празники ^{святують} празнують.

А в них завжди робота єсть. Мама моя була
кравчиха, хоромо шила, а батько для себе
все робив: і роботи пошив, і знайдіть що
требя, то в'їтері в'їтсе, то корзини, то рибалиць.
Ніколи руки не гулял, за що і поплатимся.

^{Взимавши} ~~Завжди~~ ще перебувався сяк-так, а тут

уже ішла весна 1933 року. Що ми тільки не
ли, щоб тільки вижити. В батьків були
ноги пухлі, а ми худі були, як тірки.

Товкми качами з кукурудзи, видирали серцевини
з стебел кукурудзи, і об'їмшма і товкми.

Рвали на павнях шавель і пав'їшкі ^{шавель} лук,
цвітки акації так їм і сушили, тоді товкми.

Із всего цього пекли ліпешки, як їх роді
називали „каракоцики“. В нас не було ще

^{когато} даже сковороди помазати (бо все заірало),

так мама воском сковороду мазала, щоб
ці каракоцики знімалися з сковороди.

Пройшло вже більше як 55 років з того часу

а я до цих пір не можу їсти холодною з
 скотської м'яси. А прийшла в томі, що в нас
 на горниці висіла теляча шкіра, ^{яку безпечно} ~~яку~~ висунули
 на коню, а батько її обсамив, пришили її,
 варили і їли. А всею дітьми граб гавення
 та варили. Мені хочеться стидатись Станкову
 О. її звідки той голодний стогін взявся-кохався.
 Від того, що котний батько не хотів дачити
 як пухнуть і вмирають його діти, та
 приховував якийсь пуд від таких як Сахова,
 що все вигрибали, даже з неї варене вирепа-
 м і виливали. А вона і для своїх дітей
 не приховала б. Якби трапилося з нею таке
 думаю, що приховала б.

2. Мабути, ^{заборони} дякуючи тому, що мій батько
 заховав мішок, не лантуха, а вузенький
 селянський мішок, зерна у грубу - ми, ^{авос} ^{2 є}
 дітей, ^{шматочок} ~~осталося~~ живі, а сестричка ^{примерла} ~~тати~~ вмерла.
 Мені було 10 років, була худюча, як очеретина,
 що мені сама сапа була ватка, а я
 ходила в колгосп полати разом з дорослими
 за гернак баланди та 200 гр. хліба.
 Тітки мене звала сіяти борошно ^{жінка}

що некла для колоску хліба. За мою роботу дасть мені маленький ^{шматочок} кусочек хліба, щоб я в неї з'їла, а додому не дасть, боїтсья.

А братів мій ходив у дит-садок, дадуть їм на полудник 10-20г. хліба, то він його не з'їсть а принесе мамі і говорить: „Малю, я тобі добавочку приніс“. А наша бідна мама кожен день в колосці на роботі, а ноги не досягає колуса щоб пошми, то принесять склян молока чи пригорщу ячмєя відходів. ^{Таміетай,} Принісся сестра голови колоску тарілку борошна з гарбузового насіння, то ми його так поїли. В того корова була, то тими було легше, молочні продукти свої, а го і коров різали, щоб не померти з голоду.

Були такі, що не думали голодувати, митями за безцінь, що в людей краше було.

Особливо постраждали ті, ^{як} ^{кого} порозкуркували, ні хати, ні їсти, і на роботу не брали.

От і зникли куркуля, як клас.

Ми жили недалеко від кладовища, так я надивлялася на те страшіття що було весною 1933р. Люди зовсім ослаблені,

виснажені голодом, які вже не надіялися щось десь випросити чи знайти поїсти, і ми самі на кладовище, сідали коло вікового саркофага в холодку і там вмивали. Мого батька часто посилали ями копати, то хероними по десятку голубів в одну яму.

Весною ішли ми з школою і він побачив недалеко від хат під деревом лежить цинірава тійка, а коло неї сидить одна дитина 3-4 р., а дрище грудке по ній лазить. Я цього не можу забігти до цього часу.

В школі нас не кормили. Ходили ми голодні, кожен учень брав з дому якого каракоцика. Так просити одит в одного, видно, було соромно, так ми так просили: „Дай попробувати свого короваю.“

В селі в цей був такий випадок. Не знаю, де їхній батько дівав, може з голоду раніше вмер (вони з другого кутка і я не ^{пам'ятаю} помню), ~~батько~~ вдова з п'ятьма дітьми. Поїли всіх сусідніх крав. ^{Почали} Начали мити діти мртки з голоду. Їхні матери намоєштити траву на возик, укрив рядюшкою і старші діти тікнути возика на кладовище.

Хтось підмітив, що вони нікого не возять, і пішли до них з обшуком. Знайшли великий казан наварений дитячого м'яса і порубані рурки і штики. Так, це дикість, це страшно, страшишого нічого не може бути, але це вже дів звірний материнський інстинкт, щоб зберегти ^{решту} остальних дітей. А хто в чому винний? не такі як Стахова?

Грамотували матір і старшу дочку. Я бояла, як їх вези в Традизьк. Як їх били, а вони такі були мурші як подушки, та такі великі — ~~маті ноги показувалися~~. Вихив з їхньої сім'ї один син, виховувався в патронаті (так тоді звали) його вте немає в тивше, а в нього сестра 2 сини і 4 онука, тому не миму прізвиська.

Ще за одну ніч говорили, що з'їла свою дитину, а їй це знала, тільки чула. Вона ~~тільки~~ померла. А мого дідуся братову нічку знайшли мертву з повіризуваними ~~ногими~~ і краями. У батькового двохрідного брата вся сім'я вимерла; їх двоє і 4 дітей. Також в колосі не пішли.

В нас з близької рідні вмерло з голоду в 1933 році більше 20 чоловік. Бо в кожного була сім'я 7-9 чоловік

XI

говорив: „Жийте навар єсть, не шета вода“

Сестра моя двоюрідна робила в колгоспі біля свиней. Привезуть свиням одвійки з молока, а я біжу з кучалом. Найть мені Олена, я наїюся цих одвійків, а за душу тебе - їсти хочеться. А Олена скільки не пила одвіжок, а з голоду вмерла.

Спасибі вам вели, що ви опицете той страшний час. Мене в завжди турбувало, що в літературі ніде немає нічого за голод 1933 року. Тільки раз в „Роман-газеті“ я читала розповідь про голод - це в „Пацанках“. Там описано якоесь з болзньо. Як про моїх ровесників там розказано.

Хай остаеться тільки в книгах той утис, що ми пережили.

Хай буде ваша книга пам'яткою нинішнім і прийдешнім поколінням, і щоб ніколи не поверталася такі часи.

А тепер не можу спокійно снувати і гадати про наркоманів, алкоголіків, протипуїток. Що це їа горе зайвало чимоте голод.

Це все розкрити робити. Батьки самі і вишувати
 з самого пункту все для дитини, щоб вона нічим не
 нуждалася. Дитина росте, росте її батьки задо-
 вольняються батьками, вона нічим не цікавиться,
 нічого не бачить, бо вони переважають і тільки
 того на щось, що ще не відомо йому.

Якби в батьків були тільки їхніми зароблені гроші
 і діти вирости такими. А як діти тільки бачуть
 що дурних лівих грошей у батьків повно, що їх обес-
 печують вони, то чого їм не жити, не поводитися.

Нашому поколінню таке ніколи в голову не прийді-
 ло, бо ми з самого дитинства знаємо ціну речові
 хліба і ціну трудом заробленого карбованця.

Моя мама нестало через 2 роки там голо-
 довки, а батько прожив 64 роки, а мейб вброні, а я
 вже більше як 15 років хворю. Насим доробила до
 пенсії, а тепер ^{навіть} діти не можуть доглядати.
 В мене хвороба віну — ^{серцево-судинна} судорожна хвороба. Не тільки
 а існує. А хто в цьому винуватий?

Натисала я не дуже складно, та не дуже
 грамотно то вибачайте. Якщо щось вам
 пригодиться для книги з мого розказу то будь раде.
 Туті все правда. Немає жодного слова вигадки.
 Це все було в селі Протувіні Глобинського р-н. Полтавської
 з пошаною Шеринсова М. Я.